

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ КАФЕДРИ КРАЇНОЗНАВСТВА ТА ТУРИЗМУ

1. Обґрунтування необхідності створення програми

Кафедра країнознавства та туризму була створена у 1990 р. і стала першою в Україні спеціалізованою кафедрою з підготовки фахівців з туризму та комплексних країнознавчих досліджень.

Створення кафедри було об'єктивно зумовлене суспільними змінами, які відбувалися в Україні із здобуттям незалежності, коли суверенна держава виходила на міжнародну арену, що супроводжувалось розширенням міжнародних контактів, в тому числі туристичних, а перебудова соціально-економічної системи на засадах ринкової діяльності обумовила гостру потребу у підготовці кадрів, здатних працювати в нових умовах. Створенню кафедри також передував значний досвід підготовки методистів-організаторів туристсько-екскурсійної діяльності, накопичений географічним факультетом з 1970-х років. Таким чином, саме з кафедри країнознавства та туризму в Україні була започаткована підготовка фахівців з вищою освітою для сфери туризму. Сьогодні на кафедрі формується наукова школа з туризмознавства на основі поєднання фундаментальних теоретичних знань з географії та інших наук, об'єктом яких є туризм, з прикладними дослідженнями з розвитку туризму.

Поєднання теоретико-методологічних і аналітичних напрацювань географічного країнознавства, географії рекреації і туризму з потребами розвитку національного туризму у всебічно підготовлених кадрах складає основу підготовки фахівців зі спеціальності 242 Туризм в межах ОПП та ОНП «Туризм» для першого (бакалаврського) і для другого (магістерського) рівня вищої освіти відповідно. Розвиток суспільно-географічних регіональних досліджень з географії світового господарства, міжнародних досліджень з геополітичних, етно-релігійних, соціально-економічних та інших питань, які становлять предметне коло географічного країнознавства, покладений в основу підготовки зі спеціальності 106 Географія в межах ОПП «Економічна географія» (спеціалізація «Політична географія та геополітика») для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОНП «Політична географія та геополітика» та ОНП «Geoglobistics and Regional Studies»/«Географічне країнознавство та геоглобалістика» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Така модель підготовки туризмознавців та політико-географів-країнознавців, як свідчить досвід кафедри та кафедр інших ВНЗ країни, які запозичили наш досвід, закордонних університетів є досить плідною і перспективною, пройшла випробування часом і показала свою спроможність забезпечувати підготовку конкурентоздатних фахівців, розвиток новітніх напрямків наукових досліджень і має бути розвинена у наступні роки.

2. Прогноз тенденцій/змін кафедри

Розвиток кафедри країнознавства та туризму географічного факультету визначається «Програмою розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2010-2015 рр.», «Програмою розвитку географічного факультету на 2012-2017 рр.», іншими документами з регламентації вищої освіти в Україні.

В основу прогнозування напрямків розвитку кафедри країнознавства та туризму покладений аналіз трендів соціально-економічного розвитку країн світу і України, процеси інтеграції в міжнародний освітній простір, узагальнення зарубіжного досвіду з підготовки кадрів за означеними напрямами, що є підставою для визначення тенденцій з підготовки кадрів для сфери туризму, міжнародних і регіональних досліджень. У прогнозах розвитку кафедра спирається на систему національної вищої освіти (прийняття нової редакції закону «Про вищу освіту»), реформування вищої освіти в Україні в контексті Болонського процесу; реформування системи підготовки науково-педагогічних кадрів для вищої школи, оновлення стандартів вищої базової (ОКР бакалавр) та повної (ОКР магістр) освіти з напрямків «географія» та «туризм».

Кафедра має сертифікати на підготовку бакалаврів, магістрів зі спеціальності 242 Туризм (денна та заочна форми) та спеціальності 106 Географія (денна форма). Пріоритетними напрямками розвитку кафедри країнознавства та туризму має залишатися підготовка висококваліфікованих, компетентних, конкурентоспроможних фахівців з туризму і країнознавчих досліджень на основі:

-збереження та удосконалення напрацювань колективу кафедри, її професорсько-викладацького складу з розвитку фахової вищої освіти;

-подальшого вивчення, узагальнення та залучення в навчальний процес здобутків вищої фахової освіти зарубіжних країн;

-удосконалення галузевих стандартів вищої освіти з пріоритетних напрямків підготовки;

-постійного оновлення діючого науково-методичного забезпечення навчального процесу;

-модернізації матеріально-технічної бази кафедри задля забезпечення навчального процесу та проведення навчальних практик на сучасному рівні;

-підготовки та залучення до викладацької роботи нових професійних кадрів;

-підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу;

-розширення зв'язків з науковцями та практиками за напрямами підготовки щодо запровадження безперервного стажування студентів, залучення студентів до спільних наукових досліджень;

-розширення міжнародного співробітництва з запровадження спільних магістерських програм (подвійних дипломів).

Подальший розвиток вбачається в розширенні спеціальностей підготовки, зокрема, ліцензування спеціальності «курортна справа», ініціації відкриття нових спеціальностей на основі використання зарубіжного досвіду.

3. Концепція розвитку кафедри

3.1. Орієнтири концепції ґрунтуються на місії Київського національного університету імені Тараса Шевченка як класичного університету дослідницького типу, основним завданням якого є навчально-виховна, науково-дослідницька та інноваційна діяльність.

Визначальними у концепції є: інтеграція у європейський і світовий освітній і науковий простір; розвиток партнерських відносин зі спорідненими кафедрами та факультетами ВНЗ України та зарубіжжя, науковими структурами НАН України та зарубіжних країн; забезпечення соціального захисту працівників кафедри; підтримка творчої атмосфери в колективі; постійна робота в напрямку підвищення якості освіти на основі високих вимог до забезпечення навчального процесу, професійності викладачів, що дозволить не тільки зберегти досягнуті позиції, а й сприятиме їх розвитку.

3.2. Обґрунтування концептуальної ідеї розвитку кафедри базується на діючому законодавстві, Статуті Університету, Колективному договорі та інших установчих документах, які надають можливості для:

-кафедри, яка має якісний науково-педагогічний склад, забезпечити високий рівень викладання загальногеографічних та фахових дисциплін на основі новітніх науково-методичних розробок: авторських програм, підручників, навчальних посібників, методичних вказівок; фахову мотивацію студентів до оволодіння теоретико-методичними та практичними знаннями і навичками, пов'язуючи навчальну роботу з науковими дослідженнями кафедри на базі лабораторії геоінформації і туризму, шляхом забезпечення постійного зв'язку з практикою, особливо в сфері туризму, на базі курсів підготовки екскурсіводів, туристичного інформаційного центру, які діють при кафедрі, а також постійно діючих угод з провідними підприємствами України та зарубіжжя;

-географічного факультету забезпечити необхідні для подальшої роботи випускника компетенції з аналітичної, методичної, прикладної, наукової, управлінської діяльності в сфері туризму та регіональних досліджень на базі фундаментальної географічної освіти шляхом забезпечення чіткої організації навчального процесу, проходження студентами навчальних практик у Канівському національному природному заповіднику (I курс), Ясинянській навчально-науковій базі в Карпатах, Центрі рекреації і туризму в с. Берегове, Крим (II курс);

-університету залучати висококваліфікованих фахівців з інших факультетів для викладання відповідних дисциплін, зокрема з поглибленого вивчення англійської мови, оволодіння сучасними інформаційними технологіями, дисциплін гуманітарного циклу, економіки, менеджменту, маркетингу тощо.

4. Призначення, мета і завдання розвитку кафедри

Призначенням кафедри, яка є базовим структурним підрозділом Університету, є забезпечення навчально-виховної діяльності на високому науково-методичному рівні та науково-

дослідної діяльності на високому теоретико-методологічному рівні вирішення як стратегічних, так і прикладних, практичних завдань, впровадження інноваційних методів і технологій в навчальний та науково-дослідний процес.

Метою діяльності кафедри є постійне удосконалення навчального процесу у відповідності до зміни вимог ринку праці. Звідси перед кафедрою постають наступні завдання:

- підтримувати тісні контакти з роботодавцями, провадити моніторинг ринку праці за обраними спеціальностями, що дозволяє вчасно реагувати на зміни вимог до компетенцій випускників шляхом внесення відповідних змін до навчального плану і програм підготовки фахівців;

- впроваджувати інноваційні технології, методи, програми в навчальний процес та науково-дослідну діяльність співробітників та студентів;

- розширювати контакти зі спорідненими кафедрами та факультетами країни з метою обміну досвідом з підготовки кадрів для туризму і міжнародних аналітичних досліджень;

- розширювати міжнародне співробітництво, особливо з університетами, які мають відповідні та споріднені спеціальності, як з обміну досвідом підготовки, так і з розробки спільних магістерських програм, проведення конференцій, науково-дослідної діяльності;

- забезпечувати можливість професорсько-викладацькому складу кафедри підвищувати кваліфікацію шляхом стажування, в т.ч. в зарубіжних університетах, участі в міжнародних проектах, через аспірантуру та докторантуру тощо;

- зміцнювати матеріально-технічну базу кафедри задля забезпечення високої якості навчального процесу, науково-дослідної, прикладної діяльності.

5. Пріоритетні напрямки роботи кафедри

Пріоритетними напрямками роботи кафедри є і залишаться:

- інноваційна навчально-виховна і науково-дослідна діяльність, спрямована на узгодження навчальних планів і програм з вимогами практики, їхня гармонізація зі стандартами фахової освіти європейського та світового освітнього простору;

- постійне підвищення кваліфікації в різних формах як професорсько-викладацького, так і інших категорій співробітників кафедри;

- активна участь у розробці галузевих стандартів вищої освіти з напрямку «географія» та «туризм» ОКР «бакалавр»-«магістр»;

- розвиток співробітництва в різних формах зі спорідненими кафедрами і ВНЗ України та зарубіжних країн;

- постійне оновлення навчально-методичного забезпечення навчально-виховного процесу шляхом видання нових підручників, навчальних посібників (в т.ч. із грифом МОНУ), методичних вказівок як з нормативних, так і зі спеціальних дисциплін;

- сприяння монографічним виданням основних результатів наукової роботи співробітниками кафедри;

- проведення загальноукраїнських і міжнародних конференцій з розвитку туризму і країнознавчих досліджень, активна участь у вітчизняних та міжнародних наукових і науково-практичних заходах;

- поширення результатів наукових і прикладних досліджень в сфері туризму і географії через видання збірника наукових праць «Географія і туризм», зареєстрованого Міністром України та визнаного ДАК України фаховим виданням з географії;

- активне залучення студентів до наукової і практичної діяльності за обраним фахом через формування наукових груп за напрямками в межах кафедри і публікацію результатів цих досліджень у фаховому науковому виданні «Географія і туризм», участь в олімпіадах, конкурсах наукових робіт, інших фахово орієнтованих заходах;

- співпраця з державними органами управління туризмом (Агенство з туризму і курортів України Міністерства інфраструктури України, інших міністерств і відомств) всіх рівнів щодо науково-методичного та кадрового забезпечення.

6. Основні механізми реалізації програми розвитку кафедри

полягають у поєднанні навчально-виховної і науково-дослідницької роботи всіх структурних підрозділів на основі професіоналізму, постійного підвищення кваліфікації, застосування новітніх методик у викладацькій діяльності та інноваційних методів у науково-дослідній діяльності.

6.1. Структура організації навчально-виховної роботи кафедри країнознавства та туризму спрямовується на:

-забезпечення якості освіти шляхом постійного удосконалення навчальних планів та програм, в тому числі в процесі участі в розробці галузевих стандартів вищої географічної і туристичної освіти, розробки нових курсів і спецкурсів, постійного оновлення навчально-методичного забезпечення навчального процесу, методичних вказівок, навчальних посібників, підручників;

-поглиблення та урізноманітнення зв'язків з працедавцями, в тому числі через запровадження творчих конкурсів, стипендіальних програм та інших форм заохочення студентської молоді до вирішення як теоретико-методологічних, так і прикладних завдань, забезпечення системи постійного стажування студентів на базі структур кафедри і факультету (лабораторія геоінформації і туризму, туристсько-інформаційний центр), урізноманітнення програм і баз практик;

-налагодження ефективних контактів з випускниками кафедри для поширення університетських цінностей, встановлення зворотного зв'язку з метою вдосконалення освітнього процесу і підняття престижності фахового професіоналізму;

-подальша робота по формуванню спільних магістерських програм з підготовки фахівців з туризму і географічного країнознавства з зарубіжними вищими навчальними закладами;

-удосконалення процесу викладання іноземним студентам і магістрам, в тому числі англійською мовою, спецкурсів кафедри та забезпечення їх англійською методичною літературою з цих курсів;

-розширення можливостей студентів щодо оволодіння іноземними мовами в «Центрі іноземних мов» (філія географічного факультету);

– залучення професорсько-викладацького складу до всіх форм навчально-виховної роботи зі студентами, до профорієнтаційної діяльності;

– підтримку сайту кафедри та сайту лабораторії геоінформації і туризму, розміщення там методичних вказівок до виконання практичних робіт і самостійної роботи студентів, електронних версій навчальних посібників та підручників, що дозволить проводити навчання за допомогою різного рівня комп'ютерних технологій;

-застосування сучасних технологій і їх активне впровадження в навчально-виховний процес заочної форми навчання, особливо ОР «Магістр».

6.2. Структура організації науково-дослідного процесу, наукова робота кафедри зі студентами; міжнародні наукові зв'язки

Науково-дослідна робота кафедри країнознавства та туризму спрямована на розвиток теоретико-методологічних та прикладних проблем в таких наукових напрямках:

1) з географічного країнознавства, політичної географії і геополітики (теоретичні засади - проф.. Яценко Б.П.; електоральна географія - доц.. Стафійчук В.І.; геоконфліктологія - доц.. Брайчевський Ю.С.; глобальна географія - доц.. Кіптенко В.К.; регіональна географія – доц..Хільчевська І.Г.);

2) з геолог істики – проф.. Смирнов І.Г.;

3) з географії рекреації і туризму (теоретико-методологічні засади – проф.. Любіцева О.О.; ресурсознавство – проф.. Бейдик О.О.);

4) з туризмознавства (туризмологія – проф.. Любіцева О.О.; організація туризму – доц..Малиновська О.Ю., доц..Шпарага Т.І., доц..Матвієнко Н.М.; спеціалізовані види та ринки туризму – доц.Винниченко І.І.)

-поглиблення творчої співпраці з науковцями НАН України, інших ВНЗ задля вирішення теоретичних і прикладних питань з розвитку національного туризму на засадах сталості;

-стимулювання оприлюднення результатів наукових досліджень співробітниками кафедри у вигляді монографій, статей у фахових виданнях, виступах на всеукраїнських та міжнародних конгресах, симпозиумах, конференціях;

-створення і підтримка сайту збірника наукових праць «Географія і туризм» на українській, російській та англійській мовах, реорганізація роботи редколегії збірника на засадах видань-партнерів із зарубіжних країн;

-забезпечення проведення міжнародних конференцій з проблем розвитку туризму і туристичної освіти; з розвитку новітніх напрямків географічного країнознавства і регіональної географії;

Наукова робота зі студентами передбачає оптимізацію зв'язку науково-дослідного і навчально-виховного процесу:

-ще більш тісне поєднання наукової роботи студентів, особливо магістрів з напрямками науково-практичної діяльності кафедри, заохочення студентів до самостійної та творчої роботи;

-заохочення студентів до участі в наукових заходах (олімпіадах, конкурсах як в Україні, так і закордоном), до публікації результатів своїх досліджень і розробок, в тому числі в збірнику наукових праць «Географія і туризм», інших наукових фахових виданнях України та зарубіжних країн;

-стимулювання студентів і магістрів до пошуку і участі у грантових, стипендіальних програмах як українських, так і закордонних;

-залучення студентів, які проявили наукові здібності, до навчання в аспірантурі на кафедрі.

Міжнародні наукові зв'язки кафедра підтримує:

-зі спорідненими кафедрами і факультетами в Росії (Москва, Санкт-Петербург, Белгород, Саратов), Білорусі (Могильов), Польщі (Краків, Вроцлав, Кельці), Болгарії (Варна), США (університет «Майямі» штат Огайо, університет штату Каліфорнія); Японії (Токіо, Кіото) і в подальшому буде розширювати співпрацю;

- з університетом м.Мачерата (Італія) сформована спільна програма з підготовки магістрів-туризмознавців і кафедра планує поширити цей досвід на університети інших зарубіжних країн, де готують кадри для туризму;

-кафедра щорічно (протягом 6 останніх років) проводить міжнародний семінар з обміну досвідом з організації туристичної освіти і розвитку інноваційних видів і форм туризму «Україна-Італія: проблеми розвитку туризму» і планує розвивати цей досвід з іншими країнами;

-сприяти участі в грантах і стипендіальних програмах для молодих науковців, забезпечуючи можливість їх стажування у провідних наукових установах і університетах світу;

-сприяти зарубіжним контактам, стажуванню, обміну викладачами та студентами, спільному проведенню навчальних та виробничих практик студентів та магістрів кафедри;

6.3. Підготовка професорсько-викладацького складу

Станом на 01.03.2013 р. на кафедрі країнознавства та туризму працює 13 штатних викладачів, з них 4 – доктори географічних наук, професори (включно з завідувачем), 7 – кандидати географічних наук, доценти, 2 – кандидати географічних наук, асистенти. У навчальній лабораторії геоінформації і туризму працюють: кандидат географічних наук, спеціаліст I категорії, спеціаліст I категорії (по завершенні аспірантури кандидатська дисертація прийнята спецрадою до захисту). В усіх науково-педагогічних працівників кафедри спеціальність та кваліфікація відповідають дисциплінам, які вони викладають.

Підвищення якісного складу кафедри вбачається шляхом отримання вчених звань доцента (к.геогр.н. Брайчевський Ю.С., к.геогр.н. Матвієнко Н.М.), підвищення кваліфікації через докторантуру (доц. Стафійчук В.І.), а також підвищення кваліфікації викладачів і співробітників кафедри через оволодіння новітніми інформаційними технологіями в туризмі (програми «Оверія», «Парус»). За останні п'ять років на кафедрі захищені докторська дисертація (Смаль В.В.), 11 кандидатських дисертацій. Всього майже 40 випускників кафедри отримали ступінь кандидата наук.

Підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу передбачається на основі стажування в провідних наукових і навчальних установах країни та зарубіжних країн, через участь в програмах обміну викладачами.

6.4. Робота кураторів передбачає залучення студентів до активної участі в заходах, які проводить Університет, факультет, споріднені ВНЗ, місцеві органи влади, громадські організації туристичного профілю. Кафедра й надалі буде ініціювати проведення святкових заходів до Всесвітнього і Всеукраїнського Дня туризму (27 вересня), Дня географа із залученням відомих випускників кафедри задля популяризації професії. Значна увага буде приділятися адаптації першокурсників до навчального процесу у вищій школі (проведення оглядових екскурсій по Києву та його околицях, по Університету із залученням студентів-старшокурсників).

6.5. Перспективний план навчальних і наукових публікацій

Кафедра планує в найближчі 5 років: перевидання підручників і навчальних посібників з нормативних курсів спеціальності «туризмознавство» - Ринок туристичних послуг (специфіка функціонування), проф.. Любіцева О.О.; Менеджмент туризму, доц.. Кіптенко В.К., Туристичне країнознавство: країни-лідери туризму (колектив кафедри); зі спеціальності «політична географія» - Географічне країнознавство (колектив кафедри); Політична географія (проф.. Яценко Б.П.); видання навчальних посібників з магістерських курсів: Спеціалізовані туристичні ринки (колектив кафедри), Управління територіальним розвитком туризму (доц.. Кіптенко В.К.); Активний туризм (доц. Винниченко І.І.);

-продовжити випуск серії монографій з глобальних суспільно-географічних проблем, з проблем розвитку туризму;

-перекласти скорочений варіант базових підручників з туризмознавства англійською мовою і оприлюднити їх електронну версію на сайті кафедри для широкого ознайомлення науково-педагогічної спільноти;

-продовжити випуск збірника наукових праць «Географія і туризм», розширивши співпрацю з закордонними періодичними виданнями наукової туристичної проблематики

7. Основні умови успішного здійснення програми

Запропонована програма може бути успішно реалізована в контексті оптимізації навчально-виробничого процесу, забезпечення умов для наукової діяльності і підтримки співпраці з вітчизняними і зарубіжними ВНЗ відповідного профілю, забезпечення заявок на підготовку кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру і докторантуру, зарубіжні стажування, розширення та зміцнення матеріально-технічної бази кафедри.

Програма підготовлена завідувачем кафедри, д.геогр.н., проф.. Любіцевою О.О.

Затверджена на засіданні кафедри країнознавства та туризму (протокол №3 від. 18.03.2013 р.)

Зміни до програми внесено на засіданнях кафедри країнознавства та туризму 03 вересня 2018 року (Протокол № 1), 10 вересня 2019 року (Протокол № 1).